או לאחד מבני חבורה ועד שיהא עמו בעזרה ר׳ יוחנן אמר אע״פ שאין עמו בעזרה במאי קמיפלגי אילימא בעל בסמוך קמיפלגי דרבי שמעון בן לקיש סבר על בסמוך ורבי יוחנן סבר לא בעינן על בסמוך והא איפלגו בה חדא זימנא דתנן השוחט תודה לפנים ולחמה חוץ לחומה לא קדש הלחם מאי חוץ לחמה רבי יוחנן אמר חוץ לחומת בית פאגי אבל חוץ לחומת העזרה קדיש ולא בעינן על בסמוך רבי שמעון בן לקיש אמר אפילו חוץ לחומת עזרה לא קדיש אלמא בעינן על בסמוך אלא בהתראת ספק קמיפלגי בהא נמי הא פליגי בה חדא זימנא דאיתמר שבועה שאוכל ככר זו היום ועבר היום ולא אכלה ר׳ יוחנן ור״ש בן לקיש דאמרי תרוייהו אינו לוקה רבי יוחנן אמר אינו לוקה משום דהוה ליה לאו שאין בו מעשה וכל לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו אבל התראת ספק שמה התראה ור״ש בן לקיש אמר אינו לוקה משום דהוה ליה התראת ספק והתראת ספק לא שמה התראה אבל לאו שאין בו מעשה לוקין עליו אמרי לעולם בעל בסמוך קא מיפלגי וצריכא דאי איפליגו לענין חמץ הוה אמינא בההוא הוא דקאמר רבי יוחנן דלא בעינן על בסמוך משום דאיסור הוא וכל היכא דאיתיה איתיה אבל לענין מקדש לחם לא קדיש אלא בפנים אימא מודה ליה לר״ש בן לקיש דבעינן על בסמוך דאי איתיה גואי קדיש אי לא לא קדיש מידי דהוה אכלי שרת צריכא ואי אשמעינן לענין מקדש לחם ה״א בהך קאמר ר״ש בן לקיש דבעינן על בסמוך דאי איתיה גואי קדיש אי לא לא קדיש אבל לענין חמץ מודה ליה לרבי יוחנן דלא בעינן על בסמוך דאיסורא הוא וכל היכא דאיתיה איתיה צריכא בעא מיניה רב אושעיא מרבי אמי אין לו לשוחט ויש לו לאחד מבני חבורה מהו אמר ליה מי כתיב לא תשחט על חמצך לא תשחט על חמץ כתיב אמר ליה אי הכי אפילו לאחד בסוף העולם נמי אמר ליה אמר קרא לא תשחט ולא ילין לא תשחט על חמץ הנך דקיימי עליה משום לא ילין אמר רב פפא הילכך כהן המקטיר את החלב עובר בלא תעשה הואיל וישנו בכלל הלנת אמורין תניא כוותיה דרב פפא השוחט את הפסח על החמץ עובר בל״ת אימתי בזמן שהוא לשוחט או לזורק או לאחד מבני חבורה היה לאחד בסוף העולם אין זקוק לו ואחד השוחט ואחד הזורק ואחד המקטיר חייב אבל המולק את העוף בארבעה עשר אינו עובר בלא כלום ורמינהי השוחט את הפסח על החמץ עובר בלא תעשה ר׳ יהודה אומר אף התמיד אמרו לו לא אמרו אלא בפסח בלבד אימתי בזמן שיש לשוחט או לזורק או לאחד מבני חבורה היה לאחד בסוף העולם אין זקוק לו ואחד השוחט ואחד הזורק ואחד המולק ואחד המזה חייב אבל הקומץ את המנחה אינו עובר בלא תעשה המקטיר את האימורין אינו עובר בלא תעשה

קשיא

או לאחד מבני חבורה. אומר ר״י דלא מיחייב בעל החמץ אלא השוחט והזורק דלא תשחט אמר רחמנא ועוד איך יתחייב לרבי יוחנן הא לאו שאין בו מעשה הוא: **לא** אמרינן על בסמוך. תימה דבפ׳ שתי הלחם (מנחות נה.) אמרינן דלכל הפחות בעינן על בסמוך דפליגי תנאי בבזיכי לבונה של לחם הפנים דאיכא למאן דאמר ונתת על המערכת על ממש ואיכא למאן דאמר על בסמוך וכן בהאי נאמרין (סוטה לג.) פליגי בקרא דונתת את הברכה על הר גרזים אי על ממש אי בסמוך וי״ל דהתם סברא הוא דהוי בסמוך דהא בשעת הנחת הלחם היו מניחין אותם ובשעת סילוקו נקטרים וכן גבי הר גריזים סברא הוא דלכל הפחות סמוך בעינן דאי לאו הכי לאמאי כתביה וכן משמע בסמוך דהיכא דסברא הוא לא פליגי דקאמר אבל לענין מקדש אימא מודה ליה לריש לקיש:

התראת ספק לא שמה התראה. מתוך פ״ה משמע דלא הוי התראה משום כיון דלא ידעינן אי התראה היא ולא נהירא לר״י דמה לנו אם ספק למתרה אלא שיהא ודאי למותרה דלא ניתנה התראה אלא להבחין בין שוגג למזיד ולשון הקונטרס נמי יש ליישב דה״ק כיון דאנן לא הוה ידעינן אי התראה היא יכול המותר׳ להכחישנו ולומר שוגג הייתי: **לאו** שאין בו מעשה לוקין עליו כו׳. מפורש בהשוכר את הפועלים (ב״מ צ:): **מידי** דהוי אכלי שרת. פי׳ בקונטרס דאין מקדשין אלא מה שבתוכן. וקשה מה שייך זה לשחיטת הזבח שלא יקדש אלא מה שבפנים לעזרה הילכך נראה לפרש מידי דהוה אכלי שרת שאין מקדשין מה שבתוכן אלא כשהן בעזרה וכן משמע בפרק המזבח מקדש (זבחים פח.) דקאמר כלי שרת אין מקדשין אלא מתוכן ואין מקדשין אלא בפנים וא״ת דתנן בלולב וערבה (סוכה מח:) כמעשהו בחול כך מעשהו בשבת אלא שהיה ממלא חבית של זהב שאינה מקודשת מערב שבת ופריך (שם מט:) ולמאי ליתי מקודשת א״ל זעירי קא סבר אין שיעור למים וכלי שרת מקדשין שלא מדעת פי׳ ואי מייתי מקודשת איפסיל להו בלינה והשתא אכתי נייתי מקודשת וניתנה חוץ לעזרה דלא מיקדשה אלא בפנים וי״ל דטוב להביא שאינה מקודשת וניתנה בפני׳ ממקודשת וניתנה בחוץ:

הא

בעל בסמוך. כל היכא דכתיב על משמע בסמוך והכא על חמץ כתיב כמו ועליו מטה מנשה (במדבר ב): **בפנים**. בעזרה: לחמי תודה משהוקדשו בפה קדשו קדושת דמים ליאסר באכילה ובהנאה אבל לא קדשו קדושת הגוף ואם נטמאו נפדין ויוצאין לחולין ושחיטת הזבח מקדשתן לגופן להיות נפסלין בטבול יום ובמגע מחוסר כפורים ובלינה ואם נטמאו ישרפו כדכתיב על זבח התודה חלות ואמר מר במנחות קרבנו על זבח מלמד שאין הלחם קרוי קרבן אלא בזביחה: **לא קדש הלחם**. קדושת הגוף: **בית פאגי**. היינו מקום חילון שבירושלים. התם הוא דחוץ לחומת בית פאגי חוץ לירושלים הוא ואינו מקום אכילת קדשים קלים ואם יצאו שם נפסלין התם ודאי לא מקדשא ליה שחיטה אבל אי חוץ לחומת עזרה קאי אע״ג דלאו גבי זבח קאי בשעת זביחה הואיל ובמקום הכשירו היה עומד שפיר דמי ולא בעינן על בסמוך: **אלא**. הכא גבי חמץ: **בהתראת ספק קא מיפלגי**. דמלקות ליתא אלא בהתראה וכי מתרינן ביה לא תשחט על החמץ אי חזינן חמץ גביה ומתרינן ביה הויא התראת ודאי ואי לא התראת ספק היא ואפילו אשתכח דהוה ליה בביתיה כיון דאנן לא הוי ידעינן לאו התראה היא ורבי יוחנן סבר התראת ספק שמה התראה ואי אישתכח דהוה ליה מיחייב: **פטור ממלקות**. דלא תשא: **התראת ספק**. וכי מתרינן ביה אכלהו היום פן תעבור על השבועה שמא יעבור שמא לא יעבור על התראתנו דעדיין יש שהות ביום: **וצריכי**. לאיפלוגי בחמץ ובלחמי תודה: **מידי דהוה אכלי שרת**. דמקדשי לגופה כדכתיב כל הנוגע בהם יקדש ואין מקדשין אלא הנכנס לתוכן: **רב אושעיא**. הא דפשיטא לר״ל לעיל הוא מיבעיא ליה: **אפי׳ לאחד בסוף העולם**. שאינו מבני חבורה נמי אם ישנו עמו בעזרה יעבור השוחט הזה עליו אם התרו בו: כל בני חבורה בכלל לא ילין מן הבשר הן בכלל תותירו: **לא תשחט ולא ילין**. בחד קרא נינהו: **המקטיר את החלב**. של פסח על החמץ שיש לו בשעת הקטרה אי לא היה לא׳ מבני חבורה חמץ בשעת שחיטה ויש לו לכהן המקטיר בשעת הקטרה עובר הוא. ואע״ג דלא כתיב אלא לא תשחט הקטרה מתרביא במכילתא מדם אתיא נמי הקטרה מדסמכיה ללא ילין כל שישנו בעבודה שלהן באזהרת הלנה ישנו נמי באזהרת חמץ הילכך מקטיר נמי עובר: **הואיל וישנו בהלנת אמורין**. דכתיב בהו נמי לא ילין חלב חגי: **אבל המולק את העוף**. של מחוסר כיפורים דאמרן בפירקין (דף נט.) דכשר להקרבה אחר התמיד שהוא זמן שחיטת פסח אינו עובר עליו משום לא תשחט על חמץ ולקמן (סד.) מוקי לה כר״ש דמחייב נמי אשאר זבחים במועד והכא טעמ׳ לפוטרה משום די״ד לא מיחייב עליה אשאר זבחים. ועוף דנקט לאו דוקא אלא משום דאין דרך לשחוט שום קרבן בזמן שחיטת פסח דהיינו אחר חצות אלא קרבן של מחוסר כיפורים כדי שיאכל פסחו לערב וכולייהו עוף מייתין זב וזבה ויולדת אפי׳ עשירים ומצורע עני: **אחד השוחט**. את הפסח ואחד הזורק את דמו ואחד המולק חטאת העוף דמחוסר כיפורים: **ואחד המזה**. מדמה כדכתיב והזה מדם החטאת וגו׳ ובחטאת העוף קאי. והך סיפא דמשמע דעובר אף אשאר קרבנות רמי לקמן ארישא דקתני לא אמרו אלא פסח בלבד: **אבל הקומץ מנחה**. במועד על החמץ: **אינו עובר**. דקמילה ודאי לאו שחיטה היא: **המקטיר את האימורין**. בין פסח בי״ד בין במועד אשאר זבחים אינו עובר:

קשיא

עין משפט נר מצוה

לב א ב מיי׳ פי״ב מה׳ פסולי מוקדשין הלכה יח:

לג ג מיי׳ פ״ד מהל׳ שבועות הלכה כ:

לד ד מיי׳ פט״ז מהל׳ סנהדרין הלכה ד סמג עשין קה:

לה ה מיי׳ פ״א מהל׳ ק״פ הלכה ה:

◆

רבינו חננאל

או לאחד מבני חבורה ועד שיהא החמץ עמו בעזרה. ורבי יוחנן אמר אפילו אין עמו בעזרה חייב. ואמרינן בהאי פליגי, דריש לקיש סבר כיון דכתיב לא תשחט על חמץ, האי על משמע אצלו במקום שחיטה. ור׳ יוחנן סבר כיון דהוא אצלו ברשותו אפי׳ במקום רחוק כאלו בידו הוא, ועל קרינא ביה. ואמרינן למה הוצרכו לחלק על זה הרי נחלקין עליו במקום אחר, דתנן במנחות פרק התודה השוחט את התודה בפנים ולחמה בחוץ לחומה לא קדש הלחם, ורבי יוחנן אמר חוץ לחומת בית פאגי במקום שאינו יכול לאכלו שם שהוא רחוק מירושלם וכתיב והקריב על זבח התודה חלות מצות וגו׳ וחומת בית פאגי רחוק הוא ונמצא זבח בלא לחם כי הוא במקום אחד והלחם במקום אחר, אבל לפנים מחומת בית פאגי שאוכלין שם קדשים קלים שפיר דמי בדגרסינן בענין החבוש בבית האסורין, אבל אי קאי לפנים מבית פאגי אפשר דמעיילי ליה להתם ואכיל. כן גם זה לחם התודה אם הוא בירושלים שהוא מקום אכילת קדשים קלים קדש הלחם דעל זבח קרינא ביה. וריש לקיש אמר אפי׳ חוץ לחומת עזרה לא קדש הלחם דבעינן לחם הסמוך לזבח באותו מקום שהוא. ופרקינן אלא רבי יוחנן וריש לקיש הכא בהתראת ספק פליגי. ריש לקיש אמר כשמתרין לשוחט זה לא תשחט על חמץ, שכל השוחט על חמץ לוקה, אם הוא החמץ עמו בעזרה נמצאת התראת ודאי, אבל אם אינו עמו חיישינן שמא נאכל או נשרף, נמצא המתרה מתרה אם לא הושבת אותו חמץ שהיה לך שראיתהו שם בחצרך, אלא אם הוא קיים עכשיו ואתה שוחט הפסח קודם השבתתו, אתה עובר בלאו. נמצאת זו התראת הספק דאיכא למימר דילמא אדם השביתו כבר. הלכך ספק הוא והתראת ספק כי האי גוונא אינה התראה. ור׳ יוחנן סבר התראה כי האי גונא הויא התראה. ודבר זה מפורש באלו הן הלוקין ובענין השוחט אותו ואת בנו כו׳. עוד הקשינו גם בזה חלקו במקום אחר, דאיתמר שבועה שאוכל ככר זה היום ועבר היום ולא אכלה רבי יוחנן ורבי שמעון בן לקיש דאמרי תרוייהו אינו לוקה וריש לקיש אמר אינו לוקה מפני כשמתרין אותו בשעת שבועה אל תשבע שמא לא יזדמן לך לאכלה היום ונמצאת עובר על שבועתך הרי היא התראת ספק, כי יתכן לו לאכלה ויקיים שבועתו, וכי האי גוונא אינה התראה. רבי יוחנן אמר התראת ספק שמה התראה, אלא למה אינו לוקה, משום דהוה ליה לאו שאין בו מעשה, כי לא עשה מעשה כלום, אלא ישב ולא אכל, הנה לא עשה מעשה וכל לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו. ואסיקנא לעולם בעל בסמוך פליגי, והאי קאמרת הא איפלגו בה חדא זימנא, כלומר נתברר לנו דבריהם במקום אחד ומשם אנו יודעין כי כן דעתם בכל מקום. והילכתא כרבי יוחנן. אסיקנא צריכה לברר הכא והתם חלוקתם, דאי אשמעינן הכא וכו׳, ופשוטא היא. בעא מיניה רבי אושעיא מרבי אמי אין לו לשוחט חמץ כלל אבל יש לו לאחד מבני חבורה מהו. אמר ליה לא תשחט על חמץ ולא ילין קאמר רחמנא, כל מאן דאיתיה בלא ילין איתיה בלא תשחט. ודייק מינה רב פפא אפי׳ אם יש חמץ לכהן המקטיר את האמורין עובר הואיל ואיתיה בהלנת אימורין. תניא כרב פפא השוחט את הפסח על החמץ עובר בלאו כו׳ עד אחד השוחט ואחד הזורק ואחד המקטיר אבל המולק העוף על החמץ בי״ד אינו עובר. איני והתניא אחד השוחט ואחד הזורק ואחד המולק ואחד המזה עובר עליו בלאו אבל הקומץ המנחה והמקטיר את האימורין אינו עובר.

מסורת הש״ס

א) [סוטה לז. מנחות סב. סג. לח. סנהד׳ יג:], ב) מנחות עח: [מעילה ג.], ג) שבועות דף ג: ודף כא. מכות דף טו: תמורה דף ג., ד) [מנחות עח:], ה) [תוספתא פ״ד ה״ד], ו) [שמות לד], ז) [ויקרא ז], ח) [דף עח:], ט) [שמות לג], י) [נ״ל אחר ד״ה לא תשחט], כ) בס״א: תותירו, והוא ד״א עם הקודם, ל) [משפטים פרשה כ], מ) [שמות כג], נ) [עי׳ רש״י לעיל נט. ד״ה הכא דקאמר ר״י], ס) [ויקרא ה], ע) [דף סד.], פ) [וע״ש תוספות ד״ה אלא].

◆

תורה אור השלם

1. לא תשחט על חמץ דם זבחי ולא ילין לבקר זבח חג הפסח: שמות לד כה

◆

גליון הש״ס

גמ׳ אף ע״פ שאין עמו בעזרה. עי׳ ר״ש פ״א מ״ח דכלים ולע״ג: רש״י ד״ה המקטיר וכו׳ ודריך מתרבאי במכילתא. עי׳ יומא דף ס״ג ע״ב תד״ה וזריקת דמים:

◆

מוסף רש״י

ולחמה חוץ לחומה לא קדש הלחם. דכתיב על זבח התודה חלות, ובעינן על בסמוך (מעילה ג.). חוץ לחומת בית פאגי. היינו חוץ לחומת הר הבית, אבל אם היו בהר הבית קדשו אע״פ שאין בעזרה (מנחות עח.). לו: חוץ לחומת החיצונה בירושלים (שם סח״י). ולא בעינן על בסמוך. אע״ג דכתיב והקריב על זבח התודה חלות, לא דרשינן על בסמוך שיהיה הלחם אצל התודה בשעת זביחה, ולאיסור יוצא לאלה שאר תודה ולחמה נאכלין בכל העיר (שם). אפילו חוץ לחומת עזרה. ואע״ג דהוי לפנים מחומת בית פאגי לא קדש (מנחות שם). דאמרי תרוייהו אינו לוקה. ומכל מקום חולקין בטעמו של דבר, טעמא דידיה מר לא יהיב מר, ומר לית ליה טעמא דמר ולקמן מפרש פלוגתייהו (שבועות ג:). משום דהוה ליה לאו שאין בו מעשה. אבל משום התראת ספק לא הוה מפטר, דהתראת ספק שמה התראה (מכות טו.). משום דהוה ליה התראת ספק. ספק אם יעבור על התראה אם לאו, שיכול לומר עדיין יש לי שהות ביום, ואין המתרה יכול לכוין שיעבור היום בתוך כדי דבור של התראה (שבועות כא.) דלאו לאמרו ביה הזהר שתאכל הככר שנשבעת עליה, יכול לומר אין לי בית מיתום כתתראה זו, דלאכתי יש לי שהות, וכן כל היום כולו, ואפילו כי עבר היום יכול לומר שכח הייתי ולא נזכרתי לא בשבועה ולא בהתראה ואינו לוקה (תמורה ג:). אבל משום לאו שאין בו מעשה לא הוה מפטר דקסבר לאו שאין בו מעשה לוקין עליו (מכות טז.).